



פירי רימ



תש"פ

ערך והוסיף משלו באהבה : אסף יערי
 להורדה חינם – www.asaf-yaari.com
 כל הזכויות שמורות © מרץ 2020



פזרים שמח!



"וַיִּכְתֹּב מֶרְדֵּכִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ, הַקְּרוֹבִים וְהַרְחֹקִים, לֵקְיָם עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כְּיָמֵים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאִיבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב. לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתָּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלַח מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֲבִינָיִם".... (מגילת אסתר, פרק ט')

שאלנו את עצמנו, כיצד אפשר לצקת מחדש משמעויות אל תוך חג פורים – החג שהפך במדינת ישראל המתחדשת והמודרנית לחג שמהותו היא אכילת אוזני המן, תחפושות עליזות ומושקעות (בעיקר הילדים והנוער) ומסיבות המוניות ומלאות שמחה (שזה מקסים כשלעצמו!) האם זו כל מהותו הרוחנית? האם אפשר לצקת בו תוכן חדש? אולי חדש-ישן?

לאחר שיקולים רבים, מלבד קצת תזכורות על "מה קרה שם" לא נכנסנו לסיפור ההגדה עצמו, גם כי מלמדים את זה בבתי הספר והגנים וגם עי רבים הולכים לשמוע מגילה בערב החג או בבוקר היום שלמחרת (לפי המסורת צריך פעמיים).

כן נגענו במאמר מיוחד (בסוף), דווקא בדמותו של המן ומה היא מלמדת אותנו היום, ציינו שחג פורים הוא החג היחיד (עם יום הכיפורים) שיישאר לאחר בוא המשיח (יש על זה מאמר בסוף), הזכרנו את הטעם והמקור למאכלי החג (יודעים למה כל מאכלי העדות ממולאים במשהו מתוק?), מה הקשר המשפחתי בין עם עמלק האויב של העם שלנו מזה אלפי שנים ובינינו (ויש קשר), הסברנו למה חב"ד אומרים פעמיים "לחיים" במאמר על "אלכוהול – דרך לקפיצה רוחנית" ועוד ועוד...

יש גם נקודות למחשבה ומשחקי מילים מסקרנים, כמובן את סדר הפעולות בחג ואת העובדה הנשכחת שחג פורים הוא החג הפמיניסטי הראשון (!) שבמרכזו עומדת אישה מופלאה אחת, הדסה-אסתר, שהצילה את העם כולו (רבים לא יודעים שהפרסים שלטו גם על ישראל באותה תק' ותוכנית המן היתה לחסל גם את היישוב בארץ) וגם דאגה שנס נסתר-גלוי זה יישאר עד ימינו אנו...

התרכזנו בלהביא לכם גרסה משולבת, מכל העדות והזרמים ביהדות (ראו את הפרק על "למה מתחפשים") לאחר מחקר מקיף בעשרות מקורות שונים, חלקם בני 1000 שנים ויותר שנשמרו להפליא ללא שינוי....הכל כדי להרבות עניין ולחדש ימינו כקדם ואת החיבור לחג נפלא ומרתק זה, המחובר אל מידת השמחה, שהיא היא, המקור לבריאות גופנית ונפשית וחיי אושר יומיומיים, אל אף ולמרות הקשיים החיצוניים לעתים..."והיית אך שמח!"

בחוברת חגיגית זו, כמו בחוברות של חגים אחרים, לא נגענו בטקסים הדתיים, כך שהמשכנו מסורת אבות בת אלפי שנים ומצד שני הוספנו הסברים באופן שאמור לעשות חסד גם עם המודרני והעכשווי, בעידן המסכים, האינסטנט והדיגיטלי.

מקווה שתיהנו כמו שאני נהניתי לכתוב ולערוך את החוברת הזו, זו החוברת השביעית והאחרונה במניין חגי-ישראל, כך שבחג הבא – פסח, אנו שוב חוזרים לחוברת בה התחלנו בהתחלה...כידוע הזמן ביהדות הוא בצורת ספירלה, לא קו ישר ובכך יצאנו מצייתים בעונג גם לעניין הרוחני הזה... אני מאחל לכם שפע בכל מישור, ברכת "והייתם אך שמחים" ושיהיה חג משמעותי ומלא החלטות טובות!

שלכם באהבה, אסף יערי.

על מהות חג פורים, מקורו ואת מה בעצם אנחנו חוגגים!?

יִשְׁנוּ עִם-אֶחָד מִפֶּזֶר וּמִפֶּרֶד בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מְלָכֻתָךְ; וְדַתִּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם וְאֶת-דַּתִּי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין-שׁוֹה לְהַנִּיחֵם. אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב, יִכְתֹּב לְאַבְדָּם; (מגילת אסתר, פרק ג', ח')

חג פורים הוא אחד מחגי ישראל החשובים רוחנית (ממעייטים בערכו) הנחוג ב-14 באדר - י"ד באדר ברוב ערי הארץ ("פורים דפרזים" - ערים בלי חומה), או ב-15 באדר - ט"ו באדר ("פורים דמוקפים" - ערים עם חומה או "שושן פורים"). הכוונה לערים שבזמן יהושוע בו נון היתה בהם חומה כמו ירושלים, טבריה וכו'.

החג נקבע כיום הודאה לה' על הצלת היהודים באימפריה הפרסית, מרצח עם שזמם לבצע בהם המן, המשנה למלך אחשוורוש.

מצוות החג כוללות את קריאת מגילת אסתר בלילה וביום, מתנות לאביונים, מסירת משלוחי מנות איש לרעהו ומשתה (סעודת) פורים שבה מקובל להשתכר "עד-דלא-ידע". החג מצטיין במאפייני השמחה שבו, לבישת תחפושות ומסכות, בדחנות והרעשה ברעשנים.



סדר חגיגות החג (תש"פ - 2020):

1. משני לפנות בוקר עד שני בערב (8 במרץ 2020), י"ג באדר - **צום תענית אסתר**.
 2. בשני ערב, י"ד באדר - **קוראים את המגילה בערב**.
 3. משלישי בוקר עד ערב, י"ד באדר - **קוראים שוב את המגילה, נותנים מתנות לאביונים**. מצוות מתנות לאביונים מוצמדת למגילה מכיוון שהאביונים נושאים עיניהם לקריאת מגילה. **שולחים משלוח מנות ומקיימים את סעודת פורים בצהריים**. מצוות משלוח מנות מוצמדת לסעודת פורים כדי שהמנות ישמשו לסעודת החג.
- פורים הוא אחד משני החגים "המאוחרים" שהמאורעות שלהם קרו אחרי בית שני, בעוד כל שאר החגים נקבעו לפני זמן בית ראשון או במהלכו.

מקור שמו של החג:

על פי מגילת אסתר, החג נקרא על שום ה"פור" (המילה "פור" היא "גורל" בפרסית) שהטיל המן כדי לקבוע את היום שבו יבוצע הטבח ביהודים. בעקבות רצף אירועים המתוארים במגילה, התהפך הגלגל, ובזכות אסתר סוכלה מזימתו של המן שנתלה, והיהודים הם שהרגו באותו יום באויביהם.

י"ג באדר, ערב פורים ויום הטבח המתוכנן, הוא יום **תענית אסתר** לזכר הצום שנועד לשנות את רוע הגזירה. סברה אחרת קושרת למנהג זה את התענית של אסתר המלכה, טרם ניגשה למלך בבקשה לבטל את הגזירה.

חג הפורים וחג החנוכה הם שני החגים המרכזיים ביהדות (מלבד כמה ימי צום) שהמקור להם אינו מהתורה, אלא מתקנת חכמים. חגים אלו כלולים בשבע מצוות דרבנן (שקבעו חז"ל ולא מהתורה עצמה). עם זאת, לחג הפורים תוקף גדול יותר מחג החנוכה, הנקרא "דברי קבלה", בשל היותו תקנה מזמן הנביאים.

להבדיל מחנוכה, שארע מאות שנים אחרי מאורעות פורים (ראו רקע היסטורי להלן) חג פורים "נכנס לתנ"ך" ומגילת אסתר כלולה בו. למעשה המונח "חג" באותם ימים, היה מיוחס רק למועדים המקודשים מן התורה (חמשת החומשים), שבהם היו מקריבים בבית המקדש "קורבן חגיגה", ואילו מועדי שמחה נוספים כונו בשםם ללא הכינוי "חג".



הנה ציר הזמן הרלוונטי לתקופה זו, שנבין מה היה ומתי:

✓ בית המקדש הראשון הוקם ע"י שלמה בשנת 1000 לפנה"ס (לפני 3020 שנים) ותפקד כמרכז החיים היהודיים כ-410 שנים (ידעתם? מטורף)...

✓ בית המקדש הזה, נחרב בשנת 586 לפנה"ס, בידי נבוכדנצר השני מלך בבל שגם היגלה (רק!) את עשירי ואצולת ממלכת יהודה לבבל. רק להדגיש - "דלת העם" וחלק מחכמי יהודה לא הוגלו כלל ונשארו בארץ. לכן בכל תקופת הגלות הקצרה (50 שנים) נכתב באותו זמן "תלמוד ירושלמי" בירושלים ובאותה עת "תלמוד בבלי" בבבל בגלות...

✓ 539 לפנה"ס - ממלכת בבל נכבשת ממלכת פרס (איראן) על ידי כורש מלך פרס ומסתיימות 50 שנות גלות. כורש משחרר את כל אסירי ממלכת בבל כולל היהודים והם רשאים לחזור לארצם. כמו תמיד בעמנו, רבים מעדיפים את "סיר הבשר" ונשארים בגולה...בבל של אז ובירת פרס של סיפור פורים – היא שושן, זה ארה"ב של היום...

✓ לכן, לא כל העם עולה ושב לישראל, ורק 20 שנה אחרי כן מחודשת עבודת המקדש, הלא הוא בית המקדש השני, שנבנה מחדש גם בתרומת הפרסים..

✓ בכל תקופת הגלות, כאמור, היו שני מרכזים רוחניים - בבל ופה בארץ.



✓ באמצע התקופה הזו משחרור היהודים משלטון בבל על ידי הפרסים, עד בניית בית המקדש מחדש (בשנת 516 לפנה"ס) - מתרחש סיפור פורים ע"י (כנראה, יש כמה גרסאות מי הוא אחשוורוש) נכדו של כורש "המשחרר" - הלוא הוא אחשוורוש המפורסם.

✓ כלומר, מאורעות פורים, הגזרות, אסתר והצלת היהודים מתרחשים - באזור 480 לפנה"ס, ליהודים שלא עלו לארץ, למרות שיכלו. קצת מזכיר מאורעות אימים אחרים שקרו לעמנו בגולה... וראוי אולי שנלמד מההיסטוריה... המקום הבטוח היחידי באמת, רוחנית ופיזית, למרות החסרונות הכלכליים - זה כאן בישראל.

✓ בית המקדש השני עמד ותיפקד כמרכז החיים היהודים בישראל כ- 586 שנים (ידעתם? מטורף), ורק כדי שנבין את פער השנים, לקראת סוף התקופה הזו, קורה שחרור בית המקדש השני מגזרות המתייונים הסלאוקים (אנטיוכוס) ומרד החשמונאים, שמתרחש בשנת - 164 לפנה"ס, 316 שנים אחרי(!) נס פורים. כנראה בגלל זה, ובגלל שארעה עוד בתקופת הנביאים (קצת אחרי ירמיהו) מגילת אסתר עוד "מצליחה" להכנס לתורה וסיפור חנוכה "נשאר בחוץ".

תקציר המעשה של חג פורים:

על פי הכתוב במגילת אסתר, נקבע החג לזכר הצלת היהודים באימפריה הפרסית בתקופה שלאחר חורבן בית המקדש הראשון ולפני בניית בית המקדש השני. באותה עת שלטו הפרסים על חלקים נרחבים מיבשת אסיה וגם על ישראל עצמה. על פי המסופר במגילה, גירש המלך אחשוורוש את אשתו המלכה ושתי והחל לחפש לו מלכה חדשה בין כל בתולות הממלכה. לבסוף נבחרה למלכה הדסה, או בשמה הנפוץ יותר - אסתר, נערה יהודיה שנאלצה להסתיר את דתה מפני המלך ואנשיו בעצת דודה מרדכי. באותו זמן, המן האגגי, יועצו הקרוב של אחשוורוש, החל לנטור טינה למרדכי בשל סירובו להשתחוות בפניו. בעקבות זאת זמם המן "להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים" שחיו בכל ממלכת פרס ולקחת את רכושם. המלך נעתר לבקשה והוציא כתב מלכות המורה על השמדת כל היהודים ביום י"ג באדר, יום שאותו בחר המן על ידי הטלת פור (הגרלה). אולם מזימה זו סוכלה הודות לשורה של אירועים במעורבותם של אסתר ומרדכי, שהובילו במקום זאת להוצאתו להורג של הזומם: המן, לאחר שנופל על מיטת אסתר בתחנון שלא תסכל את מזימתו ונתפס על ידי המלך "על חם" כאילו הוא "מנסה לכבוש את המלכה".

על אף חוסר היכולת בביטול גזירת ההשמדה שגזר המלך, מהמלך יצאה פקודה חדשה המאפשרת ליהודים להתגונן ולעמוד על נפשם ביום המיועד.

באותו יום, י"ג באדר, הרגו היהודים כ-500 איש (וכן את עשרת בניו של המן) בשושן הבירה ו-75 אלף איש ביתר הממלכה ולא נגעו ברכושם. אסתר ביקשה וקיבלה מהמלך רשות להאריך את המלחמה בשושן הבירה בלבד ביום נוסף. ביום זה, י"ד באדר, נתלו עשרת בניו של המן ונהרגו כ-300 איש נוספים. יהודי כלל הממלכה נחו ועשו "יום משתה ושמחה" בי"ד באדר ואילו יהודי שושן הבירה בט"ו באדר.



קביעת החג לדורי דורות:

המגילה מספרת כיצד בעקבות המאורעות הללו, נקבעה חגיגה מדי שנה באותו יום שבו נחו וחגגו היהודים את נס הצלתם. מנהג זה נקבע בעקבות שתי איגרות שנשלחו מאת מרדכי היהודי ואסתר המלכה אל כל היהודים:

"וַיִּכְתֹּב מֶרְדֵּכִי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ, הַקְּרוֹבִים וְהַרְחֹקִים, לִקְרֹא עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֶדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה כִּימֵים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאִיבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב. לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתָּה וְשִׂמְחָה וּמִשְׁלַח מָנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֲבִינָיִם...."

וַתִּכְתֹּב אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָּה בֵּת אֲבִיחַיִל וּמֶרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי אֶת כָּל תַּקָּף, לִקְרֹא אֶת אֲגֶרֶת הַפָּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית. וַיִּשְׁלַח סְפָרִים אֶל כָּל הַיְּהוּדִים, אֶל שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מַלְכוּת אַחֲשֵׁרוּשׁ, דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמֶּת. לִקְרֹא אֶת יָמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה בְּזִמְנֵיהֶם, כֹּאֲשֶׁר קָרָא עֲלֵיהֶם מֶרְדֵּכִי הַיְּהוּדִי וְאַסְתֵּר הַמֶּלֶכָּה וְכֹאֲשֶׁר קִיָּמוּ עַל נַפְשָׁם וְעַל זֶרַעַם דְּבָרֵי הַצּוֹמֹת וְזַעֲקָתָם. וּמֵאֲמַר אֶסְתֵּר קָרָא דְּבָרֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה וְנִכְתָּב בְּסֵפֶר" (מגילת אסתר, פרק ט').

במגילה נאמר שכל היהודים קיבלו עליהם לחגוג את פורים מיד אחר הנס. ואכן, חג הפורים נחגג באופן נרחב בימי בית המקדש השני בשמחה ובמשלוח מנות, כפי שמוזכר "היום המורדוכאי" בספר חשמונאים ב', כ-300 שנים לאחר מכן.



ייחודו של פורים:

1. זהו החג היחיד בלוח השנה העברי שפוצל לשני ימים, המשתנים ממקום למקום. בערים שהיו מוקפות חומה בזמן יהושע בן נון, חוגגים את החג יום אחד אחרי יישובים וערים שלא היו מוקפים חומה בזמן יהושע בן נון. שאר חגי ישראל נחגגים בכל המקומות בדיוק באותו זמן.
2. זהו החג היחיד ביהדות שמדגיש ומעודד שתיית יין, כמאמר חז"ל: "חייב אדם לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (תלמוד בבלי, מסכת מגילה, דף ז', עמוד ב').
3. בחג הפורים יש סעודה עליזה ומעשי אהווה כחלק מההודיה על הנס, שלא כמו בחג הפסח וחג החנוכה שבהם תיקנו תפילת "אמירת הלל" להודות על הניסים. על פי הרב מרדכי יפה, סיבת הדבר היא כי בפסח וחנוכה הייתה הצלה רוחנית, להבדיל מחג הפורים שבו הייתה הצלה גשמית.
4. מדרש מפורסם גורס כי "כל המועדות בטלים לעתיד לבוא, חוץ מפורים שאינו בטל, שנאמר: 'וזכרם לא יסוף מזרעם'. יש מסבירים כי בפורים מתגלה שגם על ידי אכילה ושכרות ניתן להגיע לקדושה.



5. זהו החג היחיד ביהדות ואחד הבודדים בעולם, שהדמות המרכזית באירועים שהובילו לביטול הגזירה היא אישה, הדסה-אסתר המלכה, שהפכה להיות האישה החזקה ביותר באימפריה הפרסית.

גם עצם הפיכתו של מאורע ההצלה לחג היסטורי נזקף על פי רבי שמואל בר יהודה בתלמוד הבבלי ליוזמתה של אסתר, שביקשה מחכמי ישראל באותה תקופה: "קבעוני לדורות". חכמי ישראל דחו את בקשתה בטענה שהדבר יגרום לקנאת האומות בישראל, אך אסתר השיבה שהמאורע ממילא נרשם בספר דברי הימים למלכי פרס ומדי. בנוסף, נשים חייבות בכל מצוות החג שכן הן ניצלו עם הגברים ואף חוללו את הנס בעצמן (ע"י הדסה - אסתר).

6. דרשה המובאת בתיקוני הזהר, מציינת את חשיבותו היתרה של החג, בכך שהיא מקשרת את החג ליום הכיפורים: "**פורים אתקריאת על שם יום הכפורים, דעתידין לאתענגא ביה, ולשנויי ליה מענוי לענג.**" (תיקוני זהר נ"ז, ב') (תרגום: "פורים נקרא על שם יום הכיפורים, שעתידים להתענג בו, ולשנות אותו מעינוי לעונג")

ארבע מצוות פורים (כולן מתחילות ב"מס"):

בהלכה נקבעו ארבע מצוות החלות בפורים. נשים מחויבות במצוות אלו, אף על פי שבדרך כלל, הן מחויבות במצוות מהתורה עצמה ולא מחויבות במצוות "עשה שהזמן גרמן", כלומר שנולדו במשך הזמן, אחרי התורה (5 החומשים), משום שגם הן ניצלו בנס הפורים.

כל מצוות החג נובעות מהפסוק הבא:

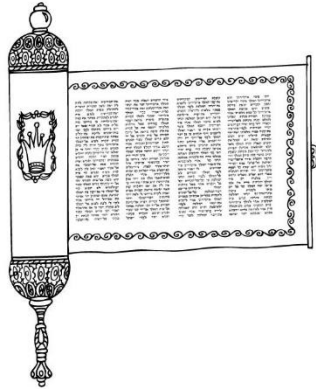
נאמר במגילה (פרק ט): "וַיִּכְתֹּב מֶרְדֳּכָי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּשְׁלַח סֵפָרִים אֶל כָּל הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ, הַקְּרוֹבִים וְהַרְחֹקִים: לְקַיֵּם עֲלֵיהֶם לַהֲיֹת עֲשִׂים, אֶת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר, וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ, בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה: כַּיְמֵים אֲשֶׁר נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאֲבִיבָהֶם, וְהַחֲדָשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה, וּמֵאֲכָל לֵיזִם טוֹב, לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֵּה וְשִׂמְחָה, וּמִשְׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וּמִתְּנוֹת לְאֲבִינֵים."

ארבע מצוות חג הפורים



"מגילה" - קריאת מגילת אסתר:

על כל אדם לקרוא מגילה פעמיים במהלך החג – בליל החג ובבוקרו – כחלק מפרסום הנס וההודיה לקב"ה. הקריאה נעשית מתוך מגילת קלף, בנעימה מיוחדת של טעמי המקרא, וכל השומעים את הקריאה יוצאים ידי חובה. מקובל לקיים את קריאת המגילה באופן פומבי בבית הכנסת, כחלק מסדר תפילת ערבית ותפילת שחרית ביום הפורים. אף על פי שלכתחילה יש לקרוא את המגילה דווקא בציבור, אם אי אפשר לאסוף מנין מותר לקרוא אפילו לבד, להבדיל מקריאת התורה שאסורה ללא מניין גברים.



"מתנות" - תמיכה באביונים:

חובה לתת ביום זה צדקה לשני נזקקים. כל "מתנה" חייבת להיות בערך של מנה שאדם יכול לשבוע ממנה, ולכן גם כמה שקלים בודדים מספיקים כדי לצאת ידי חובה. אפשר למסור את הצדקה על ידי שליח (כמו בית תמחוי), אך היא חייבת להימסר לעני ביום החג.

"משלוח מנות":

מלשון הכתוב במגילת אסתר, "משלוח מנות איש לרעהו" – כאשר המילה "מנות" בלשון רבים, והמילה "רעהו" בלשון יחיד – הסיקו חז"ל שעל כל אדם לשלוח שני פריטי מאכל לפחות - לאדם אחד. הרוצה להוסיף, יכול.

הטעם המקובל למצווה זו הוא חיזוק האחדות בעם ישראל. טעם נוסף, הוא לוודא שלכולם יהיה אוכל ראוי לסעודת פורים, ולכן יש המקפידים לשלוח מצרכים המתאימים לסעודה. כיום מקובל לחלק משלוחי מנות רבים, המכילים חטיפים, ממתקים ויין, לשכנים ולמכרים.

"משתה" - סעודת פורים:

כנאמר במגילה, ימי פורים נקבעו להיות "ימי משתה ושמחה". משתה - כי כך היה נהוג בזמנו וגם לזכר אותו "משתה" שהתחיל את מעשה הנס (כשושתי לא הסכימה לבוא להשוויץ ביופיה לפני המלך וחבריו ונפתחה הדרך בפני אסתר להשפיע על המלך כמלכתו החדשה). אף על פי שהחג מתחיל בלילה, בתלמוד (מסכת מגילה) נקבע שמצוות הסעודה מתקיימת דווקא ביומו של החג. כחלק מקיום המצווה, מוזכרת בתלמוד החובה לשתות יין "עד דלא ידע בין 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי'".

בקרב הפוסקים יש כמה דעות מרכזיות בנוגע למידת השכרות אליה התכוונו חכמים. להלן...

אמרו בגמרא: **"חייב איניש לבסומי בפוריא [חייב אדם לשתות יין בפורים] עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"** (מגילה ז ע"ב):

וכמה הסברים נאמרו בזה:

"עד ולא ידע" – מה הכוונה!?



א. שתייה המביאה לידי שינה - ישתה יין יותר מהרגלו, ומתוך כך ישן, וכשהוא ישן לא ידע להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי. (הרמב"ם, הרמ"א, פרי מגדים) וכתב המשנה ברורה, שכן ראוי לעשות.

ב. "עד" ולא עד בכלל - ישתה יין, אך לפני שיגיע למצב שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, כבר יעצור. (שפת אמת, הגהות יד אפרים, עמק ברכה, הגאון רבי ישראל סלנט)

ג. לא יבחין בנס - ישתה עד שלא ידע להבחין איזה נס יותר גדול של מפלת המן או גדולת מרדכי. (הגר"א)

ד. לא ידע לספר - ישתה עד שלא ידע לספר את הנס על בוריו, כי אינו מיושב ודעתו לא צלולה ודיבורו לא ברור. (רוב דגן עטיה)

ה. לא ידע לחשב גימטריא - "ברוך מרדכי" ו"ארור המן", כל אחד מהם עולה בגימטריא 502. וישתה כל כך עד שלא ידע לכוון ולחשב חשבוננו של זה כחשבוננו של זה. (באר הגולה)

ו. יתבלבל בפיוט - היה להם פיוט לפורים, ומתחיל "ארור המן", "ברוך מרדכי" והלאה על סדר א"ב, וישתה עד שלא יוכל לומר את הפיוט הזה מראשיתו לסופו בלי טעות. (אבודרהם, הרש"ש) ובדומה לכך, כתב החתם סופר: קבלתי ממורי ורבי הגאון רבי נתן אדלר, שהיה להם פיוט לזמר בו בסעודת פורים, ועל כל חרוז היו השומעים עונים, פעם "ארור המן", ופעם "ברוך מרדכי", ועל זה אמרו "חייב איניש לבסומי", עד שלא ידע מה שיענה.

ז. לא ירגיש אם הוא עשיר או עני - בילקוט הגרשוני כתב על דרך הלצה בשם המגיד מוילנא: היות והעשירים אינם שבעי רצון מימי הפורים, כי אין להם מנוחה מן העניים המתדפקים על פתחי בתייהם לקבל מתנות לאביונים. ולהיפך, העניים שמחים בימי הפורים שמקבלים ממון רב. על כן, העשירים מקללים את המן "ארור המן", שהוא גרם להם לכל ההוצאות הללו. אולם העניים מברכים את מרדכי "ברוך מרדכי", שעל ידו זכו לברכה בכיסם. וכאשר האדם שותה, נאמר עליו: "ישתה וישכח רישו", כי אז אינו מרגיש אם הוא עני או עשיר. וזהו שאמרו: שישתה כל כך יין עד שלא ידע אם הוא עשיר, שצריך לומר: "ארור המן", או שהוא עני שצריך לומר: "ברוך מרדכי". (קעז. וחברותא מגילה ז)

ח. על כל אדם לשתות מעט יותר ממה שהוא רגיל כדי לחוש בערעור שיקול דעתו.



על מצוות אלו פסק הרמב"ם:

"מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו.

שאין שם שמחה גדולה ומפארה, אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים" (משנה תורה לרמב"ם, הלכות מגילה וחנוכה, פרק ב', הלכה י"ז)

איסורים:

מן הפסוק במגילת אסתר (פרק ט', פסוק י"ט), **"שמחה ומשתה ויום טוב"**, למדו חז"ל במסכת מגילה כי ישנם שלושה איסורים בחג פורים:

1. **שמחה:** מלמד שאסורים בהספד.
2. **משתה:** מלמד שאסור בתענית.
3. **יום טוב:** מלמד שאסור בעשיית מלאכה. בהמשך, הגמרא לומדת שאת האיסור האחרון לא קיבלו היהודים עליהם, אך עם זאת נפסק להלכה: **"אין לעשות מלאכה בפורים, ומי שעושה בו מלאכה - אינו רואה מאותה מלאכה סימן ברכה לעולם"** (קיצור שולחן ערוך, סימן קמב), הכוונה היא שאמנם אין איסור מלאכה כמו ביום טוב ממש, אבל אסור לנהוג כביום חול רגיל, ואין לעשות מלאכות שאינן לצורך היום, בדומה לחול המועד. הבנקים ובתי הספר בישראל מקפידים על הלכה זו, אך במקומות אחרים מסתפקים בקיצור יום העבודה.

מנהגי החג:

1. מנהג מחיית זכר עמלק:

היות והמן קרוי "האגיי" כצאצא של אגג מלך עמלק (ראו מאמר נפרד בהמשך) כאשר מוזכר שמו של המן בקריאת המגילה, מרעישים המתפללים ברעשנים או בכלים אחרים כדי לקיים באופן סמלי את מחיית זכר עמלק, אשר לפי המסורת המן הוא מזרעו. גם כשמוזכר עמלק בקריאת התורה, יש עדות המוחים את שמו באמצעים שונים.



2. מנהג התחפושות:

נהוג ללבוש מסכות ותחפושות, מנהג שהחל בימי הביניים בוונציה, בזמן הרמב"ם (סביב שנת 1200, לפני כ-1800 שנים) כנראה בהשפעת קרנבל המסכות המקומי. אחת ההתייחסות הקדומות למסכות בהלכה מובאת ברמ"א (סביב שנת 1500, לפני כ-1500 שנים), שם המסכות מכונות "לבישת פרצופים". נראה שסיבת המנהג היא כ"מנהג שמחה".



בהגות היהודית נאמרו הסברים שונים למנהג התחפושות, למשל:

1. בספר "בני יששכר" כתב הרצ"ש שמתחפשים "כדי לרמוז על כך שההתנהגות המתבוללת של היהודים בימי אחשוורוש הייתה רק כלפי חוץ" ("בני יששכר", נכתב ב-1846, לפני כ-174 שנים. הוא חיבור המרכזי של רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זצ"ל, שעל שם ספרו זה כונה עוד בחייו "בעל הבני יששכר". הספר כתוב כמאמרים מיוחדים על כל חודשי השנה, כאשר בכל חודש מוקדשים מאמרים אחדים לבאר את מהות החודש, את סיבת שמו, משמעותו הקבלית, בהתמקדות מיוחדת על חגי ומועדי ישראל. בשל סידורו הייחודי, הפך הספר לקלסיקה חסידית עיקרית, המסדרת את משנת החסידות על המועדים)
 2. בספר "שפת אמת" כתב הרי"ל שהתחפושת מלמדת את הרעיון ש"הפנימיות של האדם יכולה להשתנות בעקבות מעשים חיצוניים" (הספר "שפת אמת" הוא קובץ דרשות חסידיות על התורה. את הספר חיבר רבי יהודה אריה ליב אלטר זצ"ל, האדמו"ר מגור. ספר זה נחשב לאחד מספרי החסידות הנפוצים ביותר בציבור החרדי ובייחוד הציוני-דתי, יצא ב-1908 לפני כ-112 שנים)
 3. הרב שלמה חיים הכהן אבינר (ראש ישיבת עטרת ירושלים בירושלים ורב היישוב בית אל לשעבר. משתייך לזרם הציונות הדתית, חרדית-לאומית, עורך שיחותיו של רבו הרב קוק זצ"ל. נודע גם בספרים הרבים (למעלה מ-200 בשפות שונות!!) שיצאו על פי שיעוריו ובתשובות ההלכתיות הרבות שלו, יליד 1943)
- הרב אבינר, הסביר שכל השחקנים הראשיים בסיפור המגילה מתחפשים במובן מסוים:**
- 3.1 **אסתר המלכה** שומרת על זהותה בסוד ומסתירה מאחשוורוש את חששותיה וכוונותיה.
 - 3.2 **אחשוורוש** נראה כאדם העושה ככל העולה על רוחו, אך כל צעדיו מכוונים על ידי יועציו והסובבים אותו.
 - 3.3 **המן** מציג חזות של נחישות וביטחון עצמי, אבל נטפל לחלשים מתוך פחד למעמדו.
 - 3.4 **מרדכי** עובד כפקיד נאמן בחצרו של אחשוורוש, אך נשאר יהודי הנאמן קודם כל לעמו ולארצו.
 - 3.4 **היהודים** אף הם מתחפשים. חכמינו שואלים מדוע נגזרה גזירת המן על היהודים ומשיבים כי היהודים באותו דור השתחוו לפסל ונהנו מסעודת אחשוורוש, אך העבודה הזרה וההתבוללות התקיימו רק כלפי חוץ בעוד שלבם של היהודים נותר נאמן לדתם.
 - 3.5 **הקב"ה הוא "המתחפש הראשי"**. כי המגילה מורכבת לכאורה מאוסף של צירופי מקרים: במקרה אחשוורוש מצווה להביא את ושת, במקרה היא מסרבת, במקרה נבחרת אסתר במקומה, במקרה מרדכי שומע את המזימה של בגתן ותרש וכו' וכו'. למעשה הסיפור מבטא את ידו הנסתרת של הקב"ה. מכאן המנהג לאכול מאכלים ממולאים בדברי מתיקה - אוזן המן וכו'...



3. מנהג בידור וצחוק:

פרודיות לפורים העושות צחוק מאלמנטים שונים בחיים היהודיים, וממנהגי פורים בפרט, הופיעו החל מהמאה ה-13, לפני כ-800 שנים. ביניהן ידוע במיוחד הפיוט "ליל שיכורים". בקהילות אשכנז, כבר מאז, מועלות הצגות מיוחדות הקרויות "פורים שפיל", שעוסקות לרוב בסיפור המגילה באופן היתולי. בישיבות נהוג למנות מבין התלמידים את "רב פורים", שבין היתר דורש דרשה "כאילו-תורנית" מצחיקה המובילה לאווירה מבודחת במיוחד.

4. מנהג מעות פורים - דמי פורים:

כחלק ממשלוח המנות אך בנפרד, לילדים, נוהגים לחלק דמי כיס הידועים בשם "דמי פורים" או "מעות פורים".



5. מנהג עדלאידע - מצעד פורים:

כזיכרון להולכת מרדכי על הסוס ברחבי העיר, בחלק מהערים נהוג לקיים בפורים מצעד חגיגי ברחובות העיר בשם "עדלאידע". תהלוכת פורים הראשונה נערכה בתל אביב בפורים תרע"ב (1912), ועד היום מתקיימות עדלאידות הכוללות מצעד, רקדנים, משאיות ובובות ענק (למשל בעיר חולון).

מאכלי החג:

בניגוד לרוב הניסים שנעשו לעם ישראל, שהיו גלויים וברורים לכל, הנס בפורים היה נסתר באופיו ולכן הכינו מאכלים רבים המשלבים חומרי גלם מוסתרים. נהוג במיוחד לאכול "אוזני המן", קרעפלאך שושן הבירה, פלודן (אצל יהודי אשכנז) וסמבוסק חומוס (אצל יהודי ספרד) - כולם מאכלים ממולאים. אוזני המן היו במקור עוגיות עם מילוי פרג, אך במשך השנים המנהג השתכלל. השם "אוזני המן" הוא בדיחה לפורים בשפת היידיש. כיסוני פרג נקראים ביידיש "המון טאשן". "המון" (התבלין "פרג" - בלי קשר להמן) נשמע כמו "המן" וצורת העוגיות (כיסונים) - "טאשן" כמו שקית למילוי בגרמנית) דומה לאוזניים, וכך נוצרו "אוזני המן". מאז התפשט המנהג בכל העדות והכיסונים מולאו בשלל מילויים שונים. באוקראינה מולאו אוזני המן בדבש ובאגוזים, בצ'כיה מולאו אוזני המן בשזיפים, בפולין מולאו אוזני המן באגסים ובאגוזים. בלוב וטוניס הכינו היהודים עוגיות מיוחדות לפורים הנקראות "דבלה" ו"מקרוט". בהונגריה הכינו עוגיות "קיפלי" בצורת חצי סהר שהיו ממולאות באגוזים.

בהודו הכינו מאפה הנקרא "פורן פולי בהקרי" שהיה ממולא בחומוס ממותק.

במרוקו הכינו עוגיות "שבקיה" או "ברקוקש" שזהו קוסקוס חלבי מתוק. בכמה מקומות במרוקו, גם אפו מין חלה מתוקה עם ביצים קשות הנקראת "אפו בויזיו". בעיראק הכינו "סמבוסק מטוגן" לזכר הזרעונים שאכלה אסתר המלכה בארמון המלך אחשוורוש (לפי המסורת, לא נגעה אסתר במאכלי הארמון הלא-כשרים והתקיימה על "זרעונים" - קטניות, תבואה, אורז, שעועית, אפונים יבשים ומיני פיצוחים - שולחן ערוך, תרצ"ה, ב').

באפגניסטן הכינו היהודים מאכל מתוק שנקרא "חלווה" שעשוי מאורז קלוי עם סוכר, זעפרן, אגוזים ותבלינים, וגם נהגו להכין עוגיות בצורת הדמויות של מגילת אסתר או להחביא ביצים קשות בתוך עלי בצל.



בסוריה ולבנון הכינו היהודים תבשיל של שעועית לבנה לכבוד החג.

בטורקיה ויוון הכינו היהודים מאפה מטוגן שנקרא "אצבעות המן".

סדרי התפילה:

"שבת זכור" - השבת שלפני פורים קרויה "שבת זכור", משום שקוראים בה בתורה את פרשת זכור שנוכרת בה מצוות זכירת מעשה עמלק והחובה למחותו (סוף פרשת "כי תצא"). קריאת פרשה זו היא מצווה מן התורה לפי רוב הפוסקים, וחז"ל קבעו לקיים אותה דווקא בסמוך לפורים, משום שלפי המסורת המן היה מזרע עמלק. בשבת זו נוהגים בני עדות המזרח לקרא לפני או אחרי קריאת התורה את הפיוט "מי כמוך ואין כמוך" שכתב רבי יהודה הלוי העוסק בסיפור המגילה. לפי מנהג האשכנזים אומרים פיוטים מר' אלעזר הקליר בברכות קריאת שמע ובחזרת הש"ץ של שחרית (היום פיוטים אלו נאמרים רק בקצת קהילות).

על הניסים ופיוטים:

בתפילת העמידה של פורים וכן בברכת המזון מוסיפים קטע הודיה על הנס בשם "על הנסים", במטרה לזכור את הנס. בתפילה קוראים בתורה את פרשת "מלחמת עמלק" מתוך פרשת "בשלח".

כל הפושט יד נחנים לו

מתנות לאביונים

מעלים את התפילות

למרחמים



מנהג שיר של יום:

לפי רוב עדות ישראל אומרים "שיר של יום" מיוחד ליום הפורים, הלוא

הוא תהילים כב', כך:

א למנצח, על-אילת השחר; מזמור לדוד.

ב אלי אלי, למה עזבתני; רחוק מישועתי, דברי שאגתי.

ג אלהי--אקרא יומם, ולא תענה; ולילה, ולא-דמיה לי.

ד ואתה קדוש-- יושב, תהלות ישראל.

ה בד, בטחו אבותינו; בטחו, ותפלטמו.

ו אליך זעקו ונמלטו; בד בטחו ולא-בושו.

ז ואנכי תולעת ולא-איש; חרפת אדם, ובזוי עם.

ח כל-ראי, ילעגו לי; יפסירו בשפה, יניעו ראש.

ט גל אל-יהוה יפלטוהו; יצילהו, כי חפץ בו.

י כי-אתה גחי מבטן; מבטיחי, על-שדי אמי.

יא עליך, השלכתי מרחם; מבטן אמי, אלי אתה.

יב אל-תרחק ממני, כי-צרה קרובה: כי-אין עוזר.

יג סבבוני, פרים רבים; אבירי בשן כתרוני.

יד פצו עלי פיהם; אריה, טרף ושאג.

טו כמים נשפכתי-- והתפרדו, כל-עצמותי:

היה לבי, כדונג; נמס, בתוך מעי.

טז יבש כהרש, כחי, ולשוני, מדבק מלקוחי; ולעפר-מות תשפתני.

יז כי סבבוני, כלבים: עדת מרעים, הקיפוני; כארי, ידי ורגלי.

יח אספר כל-עצמותי; המה יביטו, יראו-בי.

יט יחלקו בגדי להם; ועל-לבושי, יפילו גורל.

כ ואתה יהוה, אל-תרחק; אילותי, לעזרתי חושה.

כא הצילה מחרב נפשי; מיד-כלב, יחידתי.

כב הושיעני, מפי אריה; ומקדני רמים עניתני.

כג אספרה שמך לאחי; בתוך קהל אהללך.

כד יראי יהוה, הללוהו-- כל-זרע יעקב כבדוהו;

וגורו ממנו, כל-זרע ישראל.

כה כי לא-בזה ולא שקץ, ענות עני-- ולא-הסתיר פניו ממנו;

ובשועו אליו שמע.

כו מאתך, תהלתי: בקהל רב--נדרי אשלם, נגד יראיו.

כז יאכלו ענוים, וישבעו-- יהללו יהוה, דרשיו;

יחי לבבכם לעד.

כח יזכרו, וישבו אל-יהוה-- כל-אפסי-ארץ;

וישתחוּו לפניך, כל-משפחות גוים.

כט כי ליהוה, המלוכה; ומשל, בגוים.

ל אכלו וישתחוו, כל-דשני-ארץ-- לפניו יכרעו, כל-יורדי עפר;

ונפשו, לא חיה.

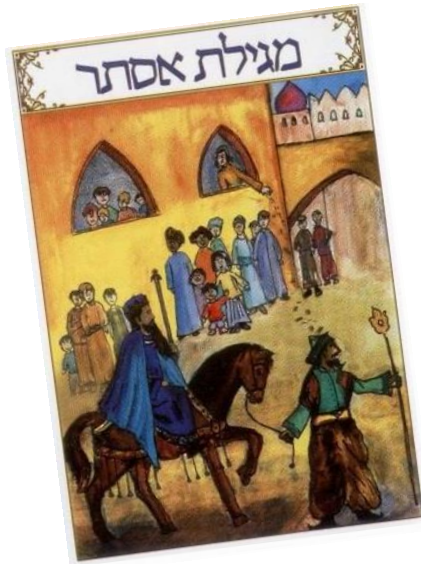
לא זרע יעבדנו; יספר לאדני לדור.

לב יבאו, ויגידו צדקתו: לעם נולד, כי עשה.



מנהג שיר "הלל" (לא אומרים):

בניגוד לחגים אחרים ובפרט חנוכה, בפורים לא אומרים "הלל". בתלמוד בבלי, שנכתב באותה תקופה ממש(!) נתנו לכך שלושה הסברים:



1. הנס קרה בחוץ לארץ ולא אומרים "הלל" אלא על נס שאירע בארץ ישראל עצמה.
2. סיפור פורים, אף שסופו טוב, מותיר את היהודים נטולי עצמאות מדינית וכפופים למרות מלך זר.
3. קריאת המגילה עצמה מקיימת את התפקיד של קריאת ההלל.

פורים קטן:

פורים קטן הוא כינוי לימי הפורים בחודש אדר א' בשנה מעוברת. בשנה כזאת יש שני חודשי אדר, וחג הפורים נדחה לחודש אדר השני (!).

זמניו השונים של החג:

ההלכה שנקבעה בידי חז"ל קבעה זמנים שונים לציון חג פורים:

בערים שאינן מוקפות חומה ("פרזים") נקבע החג ביי"ד באדר, והוא מכונה פורים ד'פרזים. בערים שעל פי המסורת מוקפות חומה מימות יהושע בן נון (כגון ירושלים ושושן, שעל פי המסורת היהודית היא העיר "המדאן"), נחוג פורים בטי"ו בחודש, מה שמכונה פורים ד'מוקפים או פורים שושן (או בעקבות היידיש: "שושן פורים"). התלמוד הירושלמי מסביר את הבחירה בימות יהושע בן נון ולא ימי אחשוורוש, בכך ש"חלקו כבוד לארץ ישראל" שהייתה חרבה בזמן המגילה, ועל כן הרחיקו לזמן שבו הארץ הייתה בנויה.

בערים עתיקות שבהן קיים ספק אם הייתה חומה מימות יהושע בן נון, חוגגים את פורים בשני הימים מחמת הספק ואין מברכים על קריאת המגילה אלא ביי"ד, מכיוון שהוא זמן קריאה לרוב הערים. בין הערים שקיים לגביהן ספק כזה נכללות רוב הערים העתיקות בארץ ישראל, כמו צפת, טבריה, חברון ויפו. טבריה היא מקרה מיוחד כיוון שהספק לגביה הוא לא על היותה מוקפת חומה מימות יהושע, אלא האם הכנרת נחשבת כחומה של העיר. ישנם מקומות עתיקים בהם התחדש היישוב היהודי, כמו חברון ושילה, שגם בהם מציינים את החג במשך יומיים מחמת הספק. בשל ההלכה "סמוך ונראה", על פיה כל הסמוך לעיר המוקפת והנראה ממנה נכלל בתוכה, הספק מורחב לעיתים גם לערים אחרות, כמו בני ברק. גם בערים מסוימות מחוץ לישראל חוגגים את פורים במשך יומיים, בהן איזמיר שבטורקיה, חלב שבסוריה ובגדאד שבעיראק.



נספחים / מזון רוחני / מאמרים:

1. השתייה כאמצעי של "דילוג, קפיצה רוחנית" – מתוך דעת (מאת אסף יערי)

זה לא חשוב כיצד ומה אנו שותים בפורים, עדיין המשקה הקדום ביותר היה היין ובו טמון האיזון המופלא הזה, בין יכולות מיוחדות לנזק כבד. הבחירה היא שלנו. מענבי הגפן אנו מפיקים את היין, ה"משמח לבב אנוש". היין הוא המשקה החשוב ביותר, אפילו יותר ממים, עד שזכה לברכה מיוחדת לעצמו – "בורא פרי הגפן" תכונתו הבולטת ביותר של היין היא, שיש בו אלכוהול (מולקולה מורכבת של עמילן) שהוא משחרר את האדם ונותן לכוחותיו הפנימיים ולנשמתו לפרוץ החוצה – "נכנס יין יצא סוד".

מעט אלכוהול, גורם לנו תחושת שחרור ושמחה, מפני שנשמתנו משתחררת ממשא הגוף והיא חופשית ומשוחררת. חופשית מעכבות ומתפיסות מגבילות ומאפשרת לנו פעמים רבות לבצע קפיצות גשמיות ורוחניות שלכאורה – היו מעבר לכוחנו (לרקוד שעות בלי להתבייש, לנאום על הבמה, לשמוח מכל הלב בלי מחשבות "איך אני נראה וכד.). אולם, שתייה רבה מדי, מעבירה את המשקל מהנשמה חזרה אל הגוף ובעצם לתאוות הגוף ומפילה את האדם בסכך החטא (שנאמר: "כל הרואה סוטה בקלקולה ירחיק עצמו מן היין, שהיין מביא לידי קלות ראש וחטא" – (סוטה ב ע"א ורש"י שם).

מעבר למצב זה, אם תמשך השתייה אף מעבר למצב זה, עם קריסת הגוף (איבוד חושים, הקאה ואף מוות) נגרם היפוך רגשות, ולאחר ההתפכחות מתחלפת השמחה בדיכאון כבד.

מי יודע מה מתרחש בתוכנו? כיצד מרגיש ליבנו וגופנו ומתי להפסיק? פה מגיעה הדעת.

דעת במובן הזה היא ידיעה+משמעת. זו הסיבה, שלדעת רבי מאיר – עץ הדעת - היה דווקא עץ גפן!! "שאין לך דבר שמביא קללה על האדם אלא יין" (ברכות מ ע"א).

כאן אנו מגיעים לעומק הפלא של האלכוהול, שהשמחה והדיכאון משמשים בו בערבוביה. השמחה מצויה **במציאות של שלמות**. שלמות זו מצויה אצל מי שמקיים איזון והרמוניה בין הגוף והרוח המרכיבים את אישיותו.

הלוגם קמעא, נותן מקום לגופו וחי בעיקר את נשמתו ונמצא שרוי בשלמות ובשמחה. לעומתו, השותה לשוכרה, הרי הוא **מדלג בכוח** לפסגות מעבר להשגתו. כולו שקוע בגופו אך מתאוה הוא שנשמתו תשתחרר ותזכה ל"אורות גבוהים". אולם, אורות עליונים אלו הם "אורות גזולים", שכן השיכור לא זכה באמת להגיע לתחושה רוחנית מרוממת זו, ולכן סופו לאבדם ולהתרסק על קרקע המציאות.

כך אגב, נהג האדם הראשון, שהתאוה לכוחות לא לו, "קפץ מעבר לפופיק שלו" וסופו שאיבד את דרכו כליל.

מי שחוצה את גבולותיו בעזרת השתייה בעבודה נכונה ומתוך "מטרה טובה", משתחרר מהגוף וממריא לתחושות רוחניות מרוממות.

מי שאינו מגזים, ויודע לעצור בזמן – בשיא (הלוא היא עבודת המידות - באיזו מידה), לא מקיא ולא חש בדיכאון, מפני שהוא הגיע למקומו הרוחני באמת ובאיזון, לאחר טיפוס הדרגתי ובטוח בעזרת "הקפיצה" הזו..

הגאולה האישית של כל אחד מאתנו וכאומה, תבוא רק באיזון הראוי (איזון המידות) בין מעשי האדם ומעשי האלוקים, הגורם לקפיצות ודילוגים מעבר לכוחות אנוש. "קול דודי... מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות".

היהודי שותה מעט ומאחל "לחיים", כלומר ברכה לקפיצה מעבר לתפיסת האנוש ה"רגילה" שמביאה חיים של שמחה מתוקנת ושלימות תוך כדי הכרת הטוב האלוקי היורד אל העולם.

מי שמברך פעמיים "**לחיים - לחיים!**" (כמו החב"דניקים) מתכוון לסמל את ההכרה שמי שחי ככה זוכה לגן עדן עוד בחייו ובאמת "חי" בהתעלות ביומיום (שנאמר: "כל האנשים נושמים, מעטים מהם, באמת חיים").

כלומר ה-"לחיים" הראשון הוא לכבוד ההכרה שהאלכוהול במידה הנכונה, מסייע לנו להרגיש שמחה אמיתית שמעבר לכוחנו **וה-"לחיים" השני** הוא לכבוד שימור ההרגשה הזו גם ללא אלכוהול - לחיי "הרגשת גן עדן" בחיי היומיום!

להבדיל וכדי להדגיש, יש רק פעם אחת שבה אנו מצווים לשתות "עד דלא ידע להבדיל בין טוב לרע" קרי לסמל רק את הקפיצה שמעל לכוחנו - בלי שליטתנו, כדי להדגיש את הנס הגדול שקרה בכוח האלוהי ולא בכוח האדם = הלוא הוא נס פורים. קידה!



2. דמותו של המן ומה שהיא מסמלת (ערוך ממקורות רבים ע"י אסף יערי):

אחת הדמויות המעניינות במגילת אסתר, קשורה במפתיע, לתולדות עמנו במשך כל הדורות, והיא דמותו של המן ומה שהיא מסמלת:

1. מלחמת ההשמדה שלא נגמרת במשך כל הדורות בין העם העמלקי לעם היהודי כמו המלחמה התמידית בין היצר הרע והיצר להיטיב עם שבחינו.
2. הרחמים וה"לב הרך" שאנו מגלים לעתים, במקום שנחוצה בו דווקא נחישות ופעולה נחרצת כדי להפטר מאוייב, פנימי וחיצוני. כמו גמילה מהתמכרויות וממידות רעות...
3. ההיסטוריה שחוזרת על עצמה בבחירות גרועות, אם לא מתקנים את הטעות מהשורש, כמו נישואים של פרק ב' שאינם משופרים מפרק א'.
4. יד אלוהים שמסייעת לנו, לעתים בדרכים נסתרות ("השגחה פרטית") אם אנחנו "בדרך הנכונה לנו" שצריך להזהר ולא להתיימר כי "פעלנו בכוחנו שלנו" ("בעוצם ידי".."אני") אלא "בכוחו ובחסדו של האל" ולהיות מלאי הכרת תודה על כך ("בעוצם ידו".."הוא").
5. היכולת של אחים בפרט, וקרובי משפחה ככלל, לריב ריבים איומים ולהפוך מ"דם אחד" לאויבים מרים... וחבל.



קצת רקע היסטורי:

על פי המסופר בתורה, עם עמלק התחיל מאיש בשם הזה ממש, "עמלק" שהיה הנכד של עשיו, אחיו של יעקוב אבינו.

אבא של עמלק, אליפז, היה בן דוד ישיר של כל בני-יעקוב (12 ראשי השבטים) כך שבעצם אלו עמים קרובים ממש! לא שונה אגב, מעם אחר, שרודף אותנו כבר אלפי שנים – הישמעאלים (ערבים), שהתחילו מישמעאל בנו של אברהם (והגר) שהיה חצי-אח של יצחק אבינו...(ולא בן-דוד כמקובל לטעות ולהגיד). כנראה, שבתקופת אליפז, עדיין היה טרי בזכרון הנכדים, מעשה "גניבת הבכורה" של יעקוב ועשיו מיצחק, וכבר אז התחילה איבה גלויה והרצון להתנצח בין צאצאי העמים. בגלל הקרבה המשפחתית, נובע גם גודל העלבון ואולי המטענים הרגשיים בין העמים שהובילו למלחמות עקובות מדם במשך כמעט אלף שנים. בתחילה היה העם העמלקי נחשב ל"אלוף" (ככל הנראה בית אב) בארץ אדום, בתקופת יציאת מצרים ישבו העמלקים במדבר סיני ובנגב. העם העמלקי היה העם הראשון שנלחם עם ישראל בצאתם ממצרים (ברפידים), וזיגב בנחשלים ובעייפים שהלכו בסוף המחנה. ישראל החזירו מלחמה שעה והכו את צבאו מכה שהצליחה להחלישו אך לא למגר, תוך שהם נעזרים בסיוע אלוהי בעת שידיו של משה היו מונפות ובכך גרמו ללוחמים בעמלק להביט מעלה ולשים מבטחם בה'.

תוקפנות זו על עם-פליט, שבורח על נפשו ומשוטט לו במדבר חסר אונים, בידי עם הנחשב קרוב משפחה, נחשבה למעשה מתועב. חסר תקדים.

גם אופי התקפתו, שכוונה אל הנחשלים מעם ישראל, תואר בתורה כמעשה לא מוסרי - "וַיִּזְנֶב בָּךְ כָּל-הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ, וְאַתָּה, עֵיף וַיִּגַע, וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים". על פי פשוטו של מקרא, מתייחסת העדר-היראה לעמלק, ומשמעותה המקראית של 'יראת אלוהים' הוא מוסר בסיסי וכלל אנושי.

עם זה, שנקרא בנבואת בלעם "ראשית גויים", כלומר בעל עוצמה, הוכרז כאויבו הנצחי של עם ישראל מדור לדור, וישראל מצווים למחות אותו מתחת השמים "עדי אבד", עד העלמותו הסופית. "תִּמְחָה אֶת-זָכְרְ עַמְלֶק, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם" (דברים כ"ה יז).

ההתנגשות הבאה בין עם ישראל והעמלקים הייתה לאחר פרשת המרגלים כאשר בני ישראל ניסו לעלות בהר בניגוד לדברי משה, וספגו תבוסה קשה מידי הכנענים והעמלקים. גם בתקופת השופטים, המשיכו ההתנגשויות בין עם ישראל והעמלקים אשר יחד עם המואבים והעמונים הכו את בני ישראל וכבשו מהם את "עיר התמרים". באותה תקופה הגיע גם תחום הנדודים של העמלקים לשיאו ופשיטותיהם הגיעו עד עמק יזרעאל.

בספר שמואל, בערך בשנת 1200 לפנה"ס (לפני 3220 שנים) אלוהים (באמצעות שמואל) ציווה על שאול המלך לאחר כינון הממלכה הראשונה, לצאת למלחמה ולהשמיד כל זכר לעמלק: "לֵךְ וְהִכִּיתָה אֶת עַמְלֶק וְהִחַרְמָתָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְלֹא תִחַמַּל עָלָיו, וְהִמָּתָה מֵאִישׁ עַד אִשָּׁה מֵעַלְל וְעַד יוֹנֵק מִשׁוּר וְעַד שָׂה מִגֶּמֶל וְעַד חֲמֹר", באותה תקופה עבר לפחות חלק מהעם העמלקי לישיבת קבע וייסד ממלכה משל עצמו ובספר שמואל מוזכרת "עיר העמלק" ו"מלך העמלק". שאול יצא לקרב בתמיכתו של שמואל, אך החליט לחמול על אגג מלך העמלקים ועל "מיטב" הבקר והצאן, דבר שעלה לו במלכותו משום שהיה מנוגד לצו האלהי.

אגג, שהיה במאסר, הוצא להורג בסופו של דבר על ידי שמואל עצמו במטרה למלא את הצו.

המדרש מספר כי בין נפילתו של אגג בשבי ושהותו בארמון שאול (די בנינוחות כנראה) ובין הוצאתו להורג הפריד יום, אשר במהלכו הספיק אגג לשכב עם משרתת בארמון. 600 שנים לאחר מכן, בין צאצאי אישה זו, אומר המדרש, היה המן שנשא את השם "אגגי" בגאוה. כך מפרש המדרש את הצירוף "המן האגגי". גם בדמו, זרמה השנאה (הגנטית?) לעם היהודי.

אגב, מצמרר לקרוא את השיחה בין אחרון מלכי העמלק לבין מוציאו להורג, הנביא שמואל:

אגג חותם את חייו במילים "אֶכֶן סָר מֵר-הַפֹּת" (אכן הגיע זמני למות), ושמואל הנביא עונה לו: "כֹּאֲשֶׁר שָׁכַלָה נָשִׁים חֲרָבָךָ, כֵּן-תִשְׁכַּל מְנָשִׁים אִמָּךְ" (כשם שחרבך הפכה נשים לשכולות, כך תהפוך כעת אימך לשכולה).

על אף הריגתו של אגג בידי שמואל, ממקומות נוספים בתנ"ך מוכח שהעם העמלקי לא הושמד באופן סופי. בהמשך ספר שמואל מתוארות מלחמותיו של דוד בתקופת ישיבתו בשדה פלשתים, שם מוזכרת בין השאר לחימתו בעמלקים.

מאחר שעמלק הוא סמל האויבים של ישראל, גם מלכו נחשב כגדול האויבים של ישראל. ברוח זו מיוחס מוצאו של המן הרשע לאגג: "המן בן-המדתא האגגי" מספר פסוקים בספר דברי הימים, מספרים על קבוצת לוחמים מבני שמעון אשר בימי המלך חזקיהו הכו את "שארית הפליטה לעמלק", כלומר - השמידו את אחרון העמלקים, ובכך כנראה הושמד סופית עם זה בתור ישות עצמאית, כ-200 שנה לפני סיפור פורים...בשנת 680 לפנה"ס לערך. העם הושמד אך לא בני העם, שנפוצו בעולם וצאצאיו ימשיכו להפציע בימי ההיסטוריה ולנסות לנקום בעם היהודי, אלפי שנים אחכ...

המן בן המדתא האגגי היה, על פי מגילת אסתר שבתנ"ך, הבכיר בשרי אחשוורוש מלך פרס, אשר הסית את מלכו כנגד האוכלוסייה היהודית בממלכה, במטרה לבצע בה רצח עם. המן מכונה במגילת אסתר "צורר היהודים", וכן "איש צר ואויב המן הרע הזה", שביקש להשמיד את כל היהודים במאה עשרים ושבע מדינות. לבסוף סוכלה מזימתו, בעיקר בזכות אסתר והוא נתלה. בשיח היהודי נשתרש כינויו ל"המן הרשע", שם אמו היה "אמתלאי בת עורבתי".

דמותו של המן על פי מגילת אסתר

על פי מגילת אסתר, המן היה הבכיר בשרי אחשוורוש מלך פרס שמלך מהודו ועד כוש. הוא ואשתו זרש חיו בשושן, בירת ממלכת פרס (איראן) ומדי. מעמדו של המן היה כה רם, עד שעל פי הוראה מהמלך אחשוורוש, היה על הכול להשתחוות לו (לפי המדרש רקם המן צלם של אליל בגרביו, כך שמי שהיה משתחוה לו היה משתחוה גם לצלם), אך מרדכי היהודי סירב להשתחוות, ובכך עורר את חמתו של המן.

חימה זו הפכה במהרה לתוכנית פעולה אכזרית נגד בני עמו של מרדכי כולם: "וַיֵּצֵא בְּעֵינָיו לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֳּכָי לְבָדּוֹ, כִּי-הָגִידוּ לוֹ אֶת-עַם מַרְדֳּכָי; וַיִּבְקֶשׁ הָמָן, לְהַשְׁמִיד אֶת-כָּל-הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-מְלָכוֹת אַחֲשֵׁרוֹשׁ עִם מַרְדֳּכָי".

אחשוורוש, שנזכר כי מרדכי הציל את חייו, החליט דווקא לרומם אותו. הוא זימן את המן, ושאל אותו "מה לעשות לאיש אשר המלך חפץ ביקרו". המן, שסבר כי המדובר בו, הציע כי איש זה יובל ברחובות שושן כשהוא רכוב על סוס, לבוש בבגדי מלכות ובעטרת זהב. או אז הורה לו אחשוורוש להוביל את מרדכי ברחובות העיר, כשמרדכי רכוב על סוס, לבוש בבגדי מלכות וחבוש בעטרת זהב, ולקרוא בפניו "כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ". בעקבות אירוע זה אשת המן ומכריו ניבאו לו רעות: "אִם מִזֶּרַע הַיְּהוּדִים מַרְדֳּכָי אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לְנַפְל לְפָנָיו לֹא-תֹכֵל לוֹ, כִּי-נָפֹל תִּפּוֹל לְפָנָיו".

תוך כדי כך הוזמן המן להשתתף, לצד המלך, במשתה היין של אסתר. המן שמח בתחילה על ההזמנה, אולם ביום המשתה השני התברר לו כי מטרת אסתר הייתה לבקש רחמים על בני עמה היהודים מפני מזימתו שלו. לאחר שקראה עליו "אִישׁ צָר וְאוֹיֵב, הָמָן הָרָע הַזֶּה", נפל על המיטה והתחנן על נפשו. אז נכנס אחשוורוש לחדר, וסבר כי המן מנסה "לכבוש את המלכה". הוא הורה על תלייתו של המן על העץ אשר הכין לתלות עליו את מרדכי, וכן אפשר ליהודים להינקם מאויביהם ביום שבו תוכננה להם הפורענות בידי המן.

דמותו של המן במסורת ישראל

כאמור, המגילה מכנה את המן "האגגי", ועל-פי חז"ל, הכוונה היא לאגג מלך עמלק. בשל קשר זה נהוג לקרוא בשבת זכור - היא השבת שלפני פורים - את פרשת זכור (דברים, כ"ה, י"ז-י"ט), המזכירה לישראל את אשר עשה לו העמלק. מכאן ההתייחסות אל המן כאבטיפוס לשנאת ישראל בכל הדורות, וכחולייה המחברת בין העמלקים הקדומים לשונאי ישראל של ימינו. מכאן ההתייחסות המיוחדת להמן כ"ארור המן" (במסכת מגילה דף ז', מיוחסת לרבה האמירה כי "חייב אדם להתבסס בפורים עד שלא ידע בין 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי'"). המאבק בהמן, הוא אם כן המאבק של עם ישראל בעמלק המיתולוגי, השובש ופושט צורה במהלך הדורות.

מחיית זכר עמלק באמצעות שימוש ברעשן בכל אזכור השם "המן" בעת קריאת המגילה.

המן נראה כאביה של האנטישמיות ההשמדתית, השואפת לאבד את היהודים כעם, או כגזע, על נשיהם וטפם. בדיוק כימו שניסו הגרמנים הנאצים לבצע ולא תפתיע אתכם הסברה, כי אם יבדו היטב, ימצאו קשר דם רחוק בין היטלר ימ"ש והמן. בימינו נוהגים לזהות את המן עם דמותם של צוררים בני דורנו כאדולף היטלר, וכמחמוד אחמדינז'אד. מדהים שאחד הגנרלים הבולטים בצבאו של היטלר היה הגנרל הגרמני "אדולף האמן"... צירוף מקרים? אתם מחליטים...

אופיו של המן מתואר כמושחת ותאב בצע, והוא מוזכר בכפיפה אחת עם שאר רשעי עולם, כמי שביקש לקבל הכל, ולבסוף איבד את הכל: "וכן מצינו בקין וקורח ובלעם ודואג ואחיתופל ואבשלום ועוזיהו והמן שנתנו עיניהם במה שאינו ראוי להם. מה שביקשו לא ניתן להם ומה שבידם נטלוהו מהם". (סוטה, ט')

סמל המן בחסידות

בחסידות ברסלב משויך להמן יסוד הייאוש ושם נאמר שבחינת המן עמלק הוא הייאוש שמציף אותנו תמיד ועל-כן עלינו להלחם במ כל שנה ולהזהר שלא ליפול בו. ובחודש אדר יש חשש גדול לנפילה לייאוש, ועלינו להתחזק באמונה. סיבת השיוך למידת הייאוש, היא שהמן נשען רוחנית, על התחושה שלמרות שחרור היהודים בידי סבו של אחשוורוש - כורש מידי גלות בבל, עם ישראל לא ישוב לארצו, לא יבנה את בית המקדש שחרב ושריבון כל העולמים עזב אותם לצמיתות. הוא כמובן טעה בכל חישוביו. לכן מידת הייאוש.

משמעות שמו של המן

מקור המילה "המן" הוא מהשפה הפרסית ובמקור, hama manah ופירושו: בעל "אותה הדעת/הדעה" כשל המלך. אביו של המן נקרא המדתא או hama data (המה-דָתָה), שפירושו: בעל "אותו החוק" כשל המלך. כלומר ללא דעה משל עצמו או ללא דרך רוחנית.

בני המן וביתו

במגילת אסתר מוזכרים עשרת בני המן, ובחז"ל גם מופיעות דעות שונות על ריבוי בנים של המן. דעה אחת מדברת על 40 בנים (כך בפרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק מט), ואילו האחרת על 100 בנים (מדרש תהלים (בובר) מזמור כב ב). ויש שדרשו מהמילה "רב בניו" (אסתר, ה', י"א) שהיו לו 202 בנים כמניין "רב" בגמטריה.

על פי המדרש, הייתה להמן גם בת. המן ניסה להציע אותה לאחשוורוש כשזה חיפש אישה שתחליף את ושתי (אותה תלה), אך נעשה נס, ואף על פי שלכאורה הייתה יפה, אחשוורוש לא היה יכול לסבול את הריח הרע שלה. בהמשך, היא השקיפה מהחלון של הבית הגדול שלו וראתה אותו מוביל את מרדכי ברחובות שושן וקורא "ככה יעשה לאיש...". מאחר שבית המן היה כל כך גדול, היא לא יכלה להבחין בזהות הרוכב על הסוס וזה שהוביל אותו, והניחה שאביה רוכב על הסוס ומרדכי מוביל אותו. היא לקחה דלי של צואה ושפכה על המוביל. המן הרים את פניו למעלה ורק אז התחוויר לה זהותו של המוביל, והיא קפצה מן החלון ונהרגה כי לא יכלה לשאת את הקלון. על זה נאמר: **"וַיֵּשֶׁב מֶרְדֵּכִי, אֶל-שַׁעַר הַמֶּלֶךְ; וְהָמֵן נִדְחָף אֶל-בֵּיתוֹ, אֲבֵל וְחָפוּי רֹאשׁ"** (פרק ו' פסוק י"ב) - אבל על בתו, וחפוי ראש מסירחון.

המן בקוראן

אפילו בקוראן, מוזכר שש פעמים, איש ששמו הוא המן. מסופר עליו שהוא ידידו של פרעה, וחוטא בזמנו של משה. כך שגם בקוראן הוא "לא יצא טוב"...

מתנות לאביונים תודה לתורמים



מורא צולףס ישמח אתכם
כמו שאתם משמחים צנייט האנשים
בימי הפורים!

אמן !

3. מאמרון למתקדמים – למה בעתיד יבוטלו כל החגים חוץ מפורים ויום הכיפורים? (מחב"דפדיה)

לעתיד לבוא – הכוונה בימות המשיח - יתבטלו כל המועדים, מלבד חג הפורים ויום הכיפורים. אודות משמעותו של ביטול זה נאמרו פירושים שונים בתורת הקבלה, על מנת לבאר כיצד הביטול אינו סותר לנצחיות התורה. שהרי רוב חגי ישראל מצווים עליהם בתורה עצמה?

על פי פירוש תורת החסידות אין הכוונה שיתבטלו לגמרי, אלא שהאור האלוקי המתגלה באותם מועדים, לא יגיע למעלת האור שיתגלה לעתיד לבוא - ולכן גם השמחה בהם לא תורגש כלל ביחס לשמחה הגדולה שתהיה אז. כלומר, השמחה מהעובדה שהמשיח הגיע תהיה כה גדולה שתאפיל על שמחת סוכות למשל....ופשוט לא יהיה טעם לחגוג את זה.



המקור לביטול המועדים בימות המשיח, הוא במאמר חז"ל: "כל המועדים עתידין ליבטל, וימי הפורים אינן בטלים לעולם"

אמר רבי אלעזר: אף יום-הכיפורים לא ייבטל לעולם, שנאמר ו"הייתה זאת לכם לחוקת עולם"

על פי זה פסק גם הרמב"ם: "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר, והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה, וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטליות לעולם. ואף על פי שכל זכרון הצרות יבטל, שנאמר: כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר: וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" (רמב"ם הלכות מגילה פ"ב, הלכה יח)

אודות משמעותו של ביטול זה, וכיצד הוא אינו סותר לעיקר באמונה שהתורה היא נצחית ומצוותיה לא יתבטלו לעולם - דנו באריכות רבים מגדולי ישראל.

יש מהם שקיבלו את מאמר חז"ל כפשוטו, שהמועדים אכן יתבטלו לגמרי, אלא שאף על פי כן אין זה סותר לנצחיות התורה. כך כותב העקרים שנצחיות המועדים היא רק "שלא נבטל אותם מעצמנו, אבל על פי השם כבר אפשר שיבטלו".

יש שפירשו, שזמן ביטול המועדים יהיה בתקופה שבה לא יתקיים העולם הזה במתכונתו הרגילה, אלא בעולם התחיה שיהיה עולם רוחני, ובו "מצוות בטלות". לכן מפרש המהר"ל שאין בכך כל סתירה לנצחיות התורה, כיון שבתורה עצמה נקבע שיהיה זמן בו ישתנה העולם מהנהגתו עכשיו, והמצוות לא ינהגו בו כפשוטן. ולשיטתו המועדים שישארו הם פורים ויום הכיפורים - ששניהם ענינים חיים שלמעלה ממוות (בפורים ניצלו היהודים מגזירת מוות, וביום הכיפורים האדם שב מחטאיו וזוכה להנצל ממוות לחיים), והם שייכים לעולם התחיה שענינו חיים נצחיים...



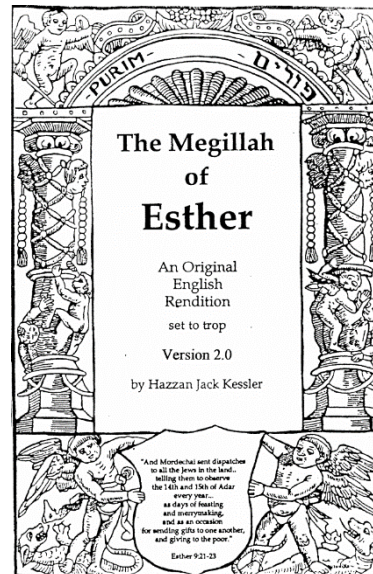
4. כיבוד הורים בפורים / עו"ד מירית הופמן

חשוב מאד להקדיש גם זמן בחג הזה להורים המבוגרים במשפחה. הם אמנם כבר מזמן לא חלק מכל הבלאגן בבית הספר ובגנים, אבל הם בטוח ישמחו להשתתף בחגיגות. וגם אם זה לא אפשרי, מפאת קשיי נייודות, אולי תנסו להביא את החגיגות אליהם? היום כשפלאי הטכנולוגיה כל כך נגישים, אין בעיה להסריט בזמן אמת את המסיבות והחגיגות ולהביא את זה בלייב למשפחה היותר מבוגרת כדי שיוכלו להתרגש ולהרגיש חלק מהכיף ומהחוויה. ביום עצמו, בין חלוקת משלוחי המנות והסעודה, הקדישו קצת זמן לשבת עם ההורים או הסבים, לשאול לשלום, לשמוע מהם איך הם חגגו את פורים בצעירותם, ולמה הם התחפשו. תתפלאו לדעת כי הזמן הזה ייזכר להם הרבה לאחר שמשלוח המנות (אותו טרחתם כ"כ הרבה בהכנות שלו שיהיה מותאם לדיאטה המיוחדת שלהם) כבר נאכל ונשכח.

הביקורים האלה יוצרים אצלם מעטפת של ביטחון, הרגשה שהם עדיין נאהבים וחשובים, ולמרות העיסוקים האינסופיים, עדיין המשפחה רוצה את קרבתם. הדרך שבה אתם מתנהגים להוריהם היא מסר שעובר לילדיכם ולנכדיכם. רצוי שתהוו דוגמה טובה ומכבדת. חשוב לא פחות לציין כי זמן האיכות הזה ממלא גם אותנו, ההורים הצעירים, באנרגיות עצומות של השתייכות למשהו גדול יותר, למשפחה רב דורית, משהו שהוא מעבר לעצמינו אנו.

הזמן הגנוז הזה איתם, יעשה להם הרבה מאד אושר וירבה בהם שמחה, ישאיר בהם תחושה חיובית, טעם טוב וזיכרון נעים.

....והרי מהי מטרת פורים אם לא לשמוח ולשמח?



5. נקודות למחשבה והתבוננות החבויות בחג פורים / מאת אסף יערי

♥ יש משהו ממכר בשמחה. מדבק. אנשים שמחים תמיד נראים לנו מוצלחים ומאושרים ואכן כך הדבר. הם כנראה עם יכולת להתבונן ולהתמקד בקיים ולהוקיר תודה עליו...לכן גם בעולם הזוגיות וההיכרויות, הומור נחשב כמוכך את המין השני ומסמל "שידוך מוצלח". לא סתם נאמר "והיית אך שמח" כמתכון לאושר וחיים טובים ובריאים. גם המערכת החיסונית שלנו מושפעת מהמצב רוח שלנו ואנשים מאושרים פחות חולים או מבריאים מהר יותר.

♥ בהקשר הזה, מעניין להתבונן בעניין התחפושות – כמו ילדים. אפשר ליום אחד, לפשוט את "בגדי המבוגר האחראי" ולהתחבר לילד שבתוכנו, השמח, האופטימי, החי בלי דאגות, שצוחק 100 פעם ביום מכל שטות, שנעצר שעה ליד שבלול בדרך, שסומך "על המבוגרים" (או הקב"ה) שידאג לכל צרכיו...

♥ מתנות לאביונים – גם בהקשר רוחני. בשני אופנים:

1. חלוקת מתנות מסמלת את העובדה שזכינו להיות בצד הנותן. כך גם ברוח – אנשים שזכו ויש להם שפע נכסים רוחניים עד כדי עודף – הלוא הם העשירים באמת ומצווה עליהם לחלוק את עושרם עם אחרים – להתנדב, לחייך ברחוב, להביא עוגיות לעבודה, להושיט עזרה לקשיש ברחוב, לחלץ חתול ממצוקה, לחייך במאור פנים לקופאית בסופר. גם אלו "אביונים" כלומר זקוקים לתמיכה חיצונית באושרם ואינם מסוגלים לבד...ומצווה ענקית עלינו להושיט להם יד, יחס וחיוך – שהם שקולים לעולם ומלואו.

2. "אביונים" זה גם אנחנו, בתוכנו, כלומר הצדדים החלשים שלנו, שזקוקים לעזרה מהצדדים החזקים כדי לשפר או לתקן את עצמם. למשל, הנחישות יכולה לתקן את ההתמכרות לסיגריות, ההכרה בזה שאני "טוב כפי שאני" יכולה לתקן נטייה לבלפנות, ההכרה ב"צינור השפע וידו הפתוחה של האל" יכולה לשפר מאד מידה של קמצנות וכו...



♥ משלוחי המנות מלמדים אותנו על עניין הנתינה החומרית.

יש להתאים את הנתינה שלנו בחיים למקבל ולתת לו לפי צרכיו. עודף נתינה מזיקה ומייצרת תלות וחוסר נתינה מייצר היזקקות והישענות על תחליפים שליליים. נתינה בהגזמה, גם יכולה להתפרש כשחצנות (טיפ של 50 שקל על קפה ועוגה) ולגרום לצד השני חוסר נעימות "הדגשת העוני" היחסי שלו. לרוב כדאי לתת לשני קצת מעל מה שיש לו לתת לנו. זו התבוננות ראויה. כל מקרה לגופו כמובן אבל גם כשנותנים - חשוב לא לפעול בלי מודעות. נקודה מעניינת אחרת היא שבזוגיות, מצד אחד הנותן נשכר יותר מהמקבל, כי גם זכה לתודה וגם זכה במצוות נתינה (מכאן הערך העליון של נתינה בסתר),

ומצד שני לעולם לא נקבל מה שאנחנו לא נותנים. רבים בדור הזה חיים במודעות חוסר ומצפים לקבל בלי שנתנו – ואין דבר כזה. ראוי להתבונן בדבר ולתקן את המידה הזו.

♥ דוגמא אישית כנתינה עליונה.

יפה להזכיר בהזדמנות זו, שהנתינה הגבוהה ביותר היא "דוגמא אישית". בעיקר בחינוך לערכים והתנהגות נכונה וראויה של ילדינו. רבים מתלוננים שבני הנוער שלהם מתנהגים בחוסר כבוד, בלשון בוטה ובחוסר משמעת אך כשהם מסיעים אותם לאיזה חוג ומישהו חותך אותם בכביש או אינו מתקדם "בקצב הראוי".. בני הנוער רואים דוגמא לחוסר ערכים אלה ממש... וכדאי להקפיד בדבר.



♥ תענית אסתר.

אפשר גם לקרוא את המילה "תענית" בצליל דומה "אתה ענית" לסמל את המאמץ הרוחני שניתן לעשות בעת מצוקה, על חשבון החומרי (צום) הגורם לנפש להתעלות, להזדכך (כמו ביום הכיפורים) ואז נפתחת הדרך לקבלת עזרה מיוחדת מידי שמייים...

המילה "מגילה" מחביאה בתוכה מספר מילים מעניינות להתבוננות:

♥ ניתן לקרוא את המילה "מגילה" כמו "מי גילה?" כקריאה להתבוננות במסרים של הסיפור וכמה רלוונטית כל התנהגות של כל גיבור בסיפור הזה – לי לעצמי בחיי היומיום שלי? כי לכאורה, בכל אחד מאתנו יש אסתר, מרדכי, המן ואחשורוש שבאים לידי ביטוי בזמנים ומצבים שונים... קצת מזכיר את ארבעת הבנים מההגדה של פסח...

♥ גילה – כמו צחוק, שמחה, אופטימיות, שמסמלים כי גם במצבים שלכאורה הם "אבודים" יש הצלה, דרך נוספת להתבונן ולפתור את המצב ו"אל לו לאדם ליפול לייאוש כלל!"

♥ המגילה עצמה עשויה מקלף (מהחי) המגולגל על מקלות (צומח) כתובה בדיו (דומם) והמילים שבה ממקור אלוהי (שהאי העולם נברא בעשר מאמרות).

♥ ניתן לקרוא את צמד המילים "מגילת אסתר" גם בתור "מגילת הסתר" שהרי שמו המפורש של הקב"ה אינו מופיע במגילה ולו פעם אחת. כך גם בחיי היומיום שלנו, שפעמים רבות איננו מרגישים בידו של הטוב והמיטיב בחיינו, ואין זה ממש אלא רק כי איננו מתבוננים במקום הנכון, או "עם הפוקוס הנכון" על

הטוב והמופלא שקיים בחיינו ומתמקדים דווקא במה שחסר... וחבל. "איזהו עשיר? השמח בחלקו".

אגב, זו הסיבה שנהוג לאכול בפורים מאכלים ממולאים במתיקה (תמרים, שוקולד, פרג וצימוקים ועוד) לסמל שיד אלוהים נמצאת תמיד, ממלאה את חיינו במתיקות, גם אם היא נראית חבויה...

♥ עד דלא ידע. מעניין ההבדל בין שתי מילים עם צליל זהה – "מבוסס" ו"מבושם". בעוד ש"מבוסס" פירושו "יש בו סם" עד כדי איבוד שליטה ובחירה בין טוב ורע, "מבושם" זה "יש בו בושם" שהוא עצמו בחר, וריחו הטוב נישא למרחקים...



♥ תנועה פנימה והחוצה.

שתייה במידה, מאפשרת לנו לנטרל עכבות חיצוניות ומסייעת זמנית לביטחון העצמי שלנו. כמו תרופה לביישנות או פחד-קהל (מה יחשבו עלי) לעלות ולנאום כשיש לי מה להגיד ולעזור לאחרים. כך בעצם, האלכוהול מסייע לי לגלות את הטוב שנמצא בתוכי – לציבור. כלומר הפעולה שהוא עושה היא סילוק המחסומים להוציא מהבפנים אל החוץ, מהכוח אל הפועל... כפי שאמר הרב קוק זצ"ל: "על ידי גלויים של הסודות נכיר את עצמנו, נכיר את מה שחבוי בקרבנו... נפטר... מכל אותן הידיעות המטעות אותנו המוליכות אותנו כשבויים ואין לפדות, כאסירים ואין להתיר, והידיעות המטעות הללו הן מסתירות ממנו את היסוד... מבוססים אנחנו יותר מדי מדמיונות חיצוניים ובשכיל כך אין אנו מרגישים את האמיתיות הפנימיות שלנו, את סוד האמת. סבורים אנחנו, שבחוכמתנו ובפקחות הפקחים שבנו באנו עד הלום... ואנו שוכחים, כי לולא יד הקב"ה... לא היו כל מפעלותינו פועלות מאומה, שוכחים אנו, שהיד הסודית הזאת, זאת היא כל המפעל... לא תועיל כל השתמטות, כל התנכרות, גם אם עד הדיוטה התחתונה ירד היורד במורד... ודאי הרבה יסבול, הרבה תלאות וחרפות נוראות ישא עד אשר ישוב אל אותה המחנה, מחנה ישראל, אשר עמה הוא קשור באמת, עד אשר ישוב אל הברית הכרותה ברוח ובבשר, ושם ורפא לו" (מאמרי הראי"ה, עמ' 153)



במידה ואכל לחם יברך את "ברכת המזון" אם לאו, יברך "ברכה אחרונה" – להלן:

ברכה אחרונה:

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם על המחיה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו ואימותינו לאכל מפריה ולשבוע מטובה. רחם נא ה' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך והשלם בנין ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ושמחנו בבנין מדינת ישראל ונאכל מפריה ונשבוע מטובה ונברך עליה בקדשה ובטהרה. כי אתה ה' טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ ועל ועל המחיה ועל פרי גפנה ועל פרותיה. ברוך אתה ה' על הארץ ועל המחיה ועל הכלכלה פרי גפנה ועל פרותיה.

ברכת המזון:

שלושה שאכלו כאחד חיבין בזימון, וכך מזמנין:

המזמן אומר - רבותי נברך:

המסובים עונים - יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם:

המזמן חוזר יהי שם וכו':

ברשות מרנו ורבותי נברך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו:

ואומרים המסובים ואח"כ המברך:

ברוך (בעשרה אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:

והמזמן חוזר:

מי שלא אכל עונה:

ברוך (אלהינו) ומבורך שמו תמיד לעולם ועד:

ברוך הוא וברוך שמו:



ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. הן את העולם כלו. בטובו בחר בחסד וברחמים. הוא נותן לחם לכל בשר. כי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול. כי הוא אל ונמפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא. כָּאִמּוּר. פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: ברוך אתה יהוה. הן את הכל:

נודה לך יהוה אלהינו. על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה. ועל שהוצאתנו יהוה אלהינו מארץ מצרים. ופדיתנו מבית עבדים. ועל בריתך שהתמת בבשרנו. ועל תורתך שלמדנו. ועל חקיקה שהודעתנו. ועל חיים חן וחסד שחוננתנו. ועל אכילת מזון שאתה ון ומפרנס אותנו תמיד. בכל יום ובכל עת ובכל שעה: ועל הכל יהוה אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך. יתברך שמו בפי כל חי תמיד לעולם ועד: כפתוב. ואכלת ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך: ברוך אתה יהוה. על הארץ ועל המזון:

רחם נא יהוה אלהינו על ישראל עמך. ועל ירושלים עירך. ועל ציון משכן כבודך. ועל מלכות בית דוד משיחך. ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמוך עליו:

אלהינו. אבינו. רענו זוגנו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו. והרוח לנו יהוה אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יהוה אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם. כי אם לידך המלכה. הפתוחה. הקדושה והרחבה. שלא גבוש ולא נכלם לעולם ועד:

בשבת אומרים:

רצה והחליצנו יהוה אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה כמצות רצונך וברצונך הניח לנו יהוה אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו והראנו יהוה אלהינו בנחמת ציון עירך ובבגן ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים (טובים) ולשלום ביום חג זה: זכרנו יהוה אלהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים טובים. ובדבר ישועה ורחמים חוס וחסנו ורחם עלינו והושיענו כי אליך ענינו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יהוה. בונה ברחמי ירושלים. אמן:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. האל. אבינו. מלכנו. אדירנו. בוראנו. גואלנו. יוצרנו. קדושנו קדוש יעקב. רוענו רועה ישראל. המלך הטוב והמטיב לכל. שבכל יום ויום הוא מטיב הוא מטיב לנו. הוא גמלנו הוא גמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרוח. הצלה והצלה. ברכה וישועה. נחמה. פרנסה וכלכלה. ורחמים וחיים ושלום וכל טוב. ומכל טוב לעולם אל יחסרנו. אמן:

הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד:

הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ:

הרחמן הוא ישתבח לדור דורים. ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים. ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים:

הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד:

הרחמן הוא ישבר עלנו מעל צנארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו:

הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו:

הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות:

הרחמן הוא יברך את (אבי מורי) בעל הבית הזה ואת (אמי מורת) בעלת הבית הזה. אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם



(ואם סמוך על שלחן עצמו יאמר :

הַרְחֵמוּ הוא יְבָרֵךְ אותי (וְאָבִי וְאִמִּי) וְאֶשְׁתִּי וְזֶרְעִי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לִי, אוֹתֵנּוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ. כִּמּוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, בְּכָל מִכַּל. כֹּל. כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתֵנוּ כָּלנוּ יחד בְּבִרְכָּה שְׁלֵמָה. וְנֹאמַר אָמֵן : בְּמָרוֹם וְלִמְדוֹ עֲלֵיהֶם וְעֲלֵינוּ זְכוּת שֶׁתֵּהָא לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם. וְנִשָּׂא בִרְכָּה מֵאֵת יְהוָה. וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְנִמְצָא חֵן וְשֹׁכֵל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם :

אם הוא אוכל על שלחן אחרים יברך לבעה"ב :

יְהִי רָצוֹן שְׁלֹא יִבּוֹשׂ בְּעַל הַבֵּית בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִפְלֹס לְעוֹלָם הַבָּא. וְיִצְלַח מְאֹד בְּכָל נְכָסָיו. וְיִהְיֶה נְכָסָיו וְנִכְסֵינוּ מוֹצְלִיחִים וְקָרוֹבִים לְעִיר. וְאֵל יִשְׁלֹט שְׁטָן לֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ. וְאֵל יִצְדַּק לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְפָנֵינוּ שׁוֹם דְּבַר הַרְהוּר חֲטָא וְעִבְרָה וְעוֹן מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם :

הַרְחֵמוּ הוּא יַנְחִילָנוּ יוֹם שְׂכָלוֹ טוֹב : לְיוֹם שְׂכָלוֹ אַרְוֶה לְיוֹם שְׂצַדִּיקִים יוֹשְׁבֵין וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם וְנִהְיִין מִזֵּיו הַשְׂכִּינָה וִיהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם : הַרְחֵמוּ הוּא יִזְכֵּנוּ לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא : מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת מְלָכּוֹ וְעֹשֶׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם : עֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמָרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְנֹאמְרוּ אָמֵן :

יראו את יהוה קדוֹשֵׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירָאָיו : כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבּוּ וְדוֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב :

הודו ליהוה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד : פֹּתַח אֶת יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן :

ברוך הגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה וְהִנֵּה יְהוָה מְבַטְחוֹ : נַעַר הִיִּיתִי גַם זָקֵנִיתִי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק נֶעְצָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֹשׁ לֶחֶם :

יהוה עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם :

